

2010. október 28. - **Az 1990. október 25-28. közötti három és fél napos úgynevezett taxisblokádnak** - helyesebben: a rendszerváltásban csalódottak népi elégedetlenségének - két utolsó döntő napján: 27- és 28-án, szombaton és vasárnap folyamatosan üléseztek az MDF parlamenti képviselőcsoportjának azon tagjai, akik a közlekedési nehézségek ellenére feljutottak a fővárosba. A 165 képviselőből 110-en. Az országot átmenetileg megbénító drámai napokban valóságos főhadiszállássá alakult át a "Fehér Ház", az Országgyűlési Képviselők Irodaháza. Az MDF nagy létszámú képviselőcsoportjának befogadására egyetlen tanácskozó terem volt alkalmas: az első emeleti, amelyben korábban Kádár János elnökletével az MSZMP egykori Központi Bizottsága tartotta üléseit. A rossz emlékek miatt azonban megváltoztatták az elnökség helyét, és megfordították a széksorok irányát.

Két napra gyakorlatilag ez lett a központja a kormánykoalíció meghatározó erejének. Innen tartotta a kapcsolatot - elsősorban - Szabad György, az országgyűlés elnöke, az MDF elnökségének tagja Antall József miniszterelnökkel, - akit 25-én késő délután a Kútvölgyi Kórházban megoperáltak a nyirokrendszer rosszindulatú daganatos megbetegedésével - és Göncz Árpád köztársasági elnökkel, aki jobbára a Parlament épületében tartózkodott, ahonnan viszont Antall kérésére Boross Péter, a titkosszolgálatokat felügyelő tárca nélküli miniszter szombaton hajnalban hazaküldte pihenni a péntek reggel óta dezorganizáltan ülésező kormány félig alvó tagjait, akik körében zavaros viszonyok alakultak ki, mert az ülést összehívó, a miniszterelnököt hivatalból helyettesítő Horváth Balázs belügyminiszter teljesen csődöt mondott. Boross gyakorlatilag átvette a kormányzati tevékenység irányítását (majd december 21-én hivatalosan is a leváltott belügyminiszter helyébe lépett), ő volt a közvetlen baráti és bizalmi szál Antallhoz a megpróbáltatások óráiban, akinek Antall titkárnője az üzeneteket közvetítette.

Horváth Balázs szombat reggeltől áttette székhelyét a Fehér Házban ülésező frakcióhoz, Grósz Károly egykori szobájába, amely már Kónya Imre frakcióvezetőé volt. A Roosewelts téri "spenótházból", ahol a hivatalos tárgyalások folytak péntektől a taxisokkal, fuvarozókkal, majd a munkaadók, a munkáltatók, és a szakszervezetek képviselőivel, időnként átjött a frakcióhoz tájékoztatni és tájékozódni Rabár Ferenc pénzügyminiszter és Szabó Tamás, a Munkaügyi Minisztérium politikai államtitkára; Bod Péter Ákos ipari és kereskedelmi miniszter a helyszínen tartotta a frontot, ő volt a legfáradtabb, csütörtökön éjszaka érkezett haza Németországból (a kormány négy tagja volt külföldön), kissé komplikáltan ért el lakását, pénteken reggel pedig Horváth Balázs személyesen ment el érte egy rendőrautóval, hogy megjelenhessen a kormány ülésén. Fura helyzet volt, hogy az MDF országgyűlési képviselője, Palotás János, a kormánnyal szemközti oldalon, mint a Vállalkozók Országos Szövetségének elnöke a munkaadók nevében foglalt helyet, a jegyzőkönyvek szerint igen aktívan.

Az MDF Bem téri székházában a párt elnöksége 25-én, csütörtökön délután ülést tartott, de nem tudtak biztosat a benzin árát 65 százalékkal felemelő kormányzati döntésről, volt olyan hír is, hogy visszavonják a korábbi elhatározást. Estére kiürült a székház, Lezsák Sándor, az elnökség tagja, miután bizalmas információt kapott egy taxistól a hidak lezárásának tervéről, nehezen jutott haza Lakitelekre, ahonnan másnap reggel már nem tudott visszajönni

Budapestre. A belügyminiszter helikoptert küldött érte a sportpályára, a Mosonyi utcai rendőrlaktanya udvarán szállt le és egy motorosrendőr vitte a Bem téri székházba, amely változatlanul üres volt, az elnökség tagjai már a frakcióra figyeltek, majd - akik tudták - a Fehér Házat keresték fel.

Pénztelenül, kényszerlépésben

Az Antall-kormány egy elhibázott szerkezetű, összeomlóban lévő energiaellátási rendszert örökölt Németh Miklós kormányától, a kőolaj kizárólag a Szovjetunióból érkezett, egyre inkább akadozva, mind inkább dollárért, a hazai árak mélyen a világpiaci szint alatt voltak. Az ország biztonságos ellátásához szükséges három havi készlet helyett az önkormányzati választások előtt már csak 8-10 napi tartalék maradt, ám a kormány még nem akart népszerűtlen intézkedést hozni. A választási kudarc után azonban elkerülhetetlenné vált a döntés bejelentése. Úgy gondolták, ha azt előre nyilvánosságra hozzák, az október 20-án rendelkezésre állt 3 napi készletet pillanatok alatt felvásárolják, ami közellátási gondokat okozhat. Ráadásul tetőztek a bajok: aszályos nyár, Öböl-válság, a KGST-piacok gyors zsugorodása, a vártnál nagyobb költségvetési hiány és növekvő munkanélküliség. És elszállt egy nagy remény is: Rabár Ferenc azzal tért vissza amerikai útjáról, hogy, noha mindenkitől kért, mégsem kapott elég pénzt a nem várt nehézségek kivédésére, különösen nem az életszínvonal fenntartására és az indokolt szociális kiadásokra.

A 65 százalékos áremelésről szóló előterjesztést október 21-én, vasárnap késő este a kormányülés 7. napirendi pontjaként tárgyalták a miniszterek. Már fáradtan és kellő gondosság, előrelátás nélkül a javasolt két variáció közül a szigorúbbat szavazták meg, azzal a felkiáltójellel, hogy a döntést az árváltozás időpontjáig – az eredeti terv szerint – október 26. éjfélig titokban kell tartani. A döntés híre azonban kiszivárgott. A TV Híradó már 24-én interjút kért az ipari és kereskedelmi minisztertől, másnap pedig tucatnyi újságíró érdeklődött: szerepel-e a kormányülés napirendjén az üzemanyag árának emelése. A hivatalos válasz másnap formálisan igaz volt („A mai kormányülés napirendjén nem szerepel a benzináremelés ügye!”), hiszen már négy nappal korábban elhatározták azt, ám amikor délután nem a kormány valamely tagja, hanem az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium szóvivője, Kardos Antalné mégis bejelentette az új árakat (melyekbe jelentős forgalmi adót és útdíjat is beépítettek), elszabadultak az indulatok: becsaptak mindenkit, az országnak hazug kormánya van! Ezt a hazugságot zengi még sokáig Orbán Viktor is, hozzátéve egyfelől, hogy a jogos elégedetlenség érthető, ám a megmozdulásoknak békésen, az alkotmányos keretek között kell maradniuk. A spontán harag egy ország, a civil társadalom csalódottságát fejezte ki egyetlen esemény kapcsán az elmaradt rendszerváltás és tavaszi nagytakarítás miatt; a kormány sorozatos megalkuvásai nyomán hamar elszállt azok illúziója, akik a visszakapott szabadságjogokkal együtt nyugati életszínvonalat reméltek a globális világ megértésével és támogatásával, a gazdag, fejlett demokráciájú európai nemzetek szolidaritásával, türelmével, együttműködésével. Sokkal többen és sokkal több joggal voltak személyes érintettjei a csalódásnak, mint a taxisok, akiknek többségéről azért köztudott volt, hogy minden hájjal megkenve élvezték a szabad vállalkozói pálya törvényes és kiskapus előnyeit, jó részük már régóta az olajszőkítés olcsó végtermékével, gázolajjal (fűtőolajjal) járt, ahogy erről idejekorán beszámolt és hányta a borsót a falra az MDF százhalombattai vegyész-mérnöke, a petrokémiai szakmérnök: Szűcs István képviselőtársunk, az MDF Országos Választmányának ügyvivője, az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium későbbi helyettes energetikai államtitkára.

Akik rákötöttek az eseményekre

A következő 72 óra pedig csak azt bizonyította, hogy az előző rendszer és a parlamenti

választások vesztesei közül jó néhányan rákötöttek az eseményre, és revánsra éhesen a maguk politikai pecsenyéjét igyekeztek sűtögetni a törvényes kormány megbuktatása érdekében. Így volt ez az SZDSZ-szel, az átmentett állambiztonság, a rendőrség és a katonaság egy részével. A jól elhelyezett állambiztonsági hálózati személyek ekkor még zavartalanul tevékenykedtek a miniszterelnök és a kormány közelében, az MDF központjában és frakciójában, lásd részletesen „A behálózott első szabadon választott magyar országgyűlés” c. tanulmányomat.

25-én este az MTV Szabadság téri épületéből indulok hazafelé Zuglóba, a metró még jár, a dudáló állami és magán taxisok a Hősök teréről átjöttek a parlament elé, egyre hangosabbak. Siklós Csaba közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter délután nem volt hajlandó átvenni a tüntetők petícióját az Országház előtt. (Rosszul emlékszik Horváth Pál, a taxisok egyik vezetője a Magyar Nemzet hétfői számában, mert Schamschula György csak 1993-ban lett közlekedési miniszter.) Tizenöt perc alatt otthon vagyok, és telefonon hívom parlamenti ismerőseimet. Egy órai telefonálgatás után kezd összeállni a kép. A Miniszterelnöki Hivatal vezető közigazgatási államtitkár, Kajdi József lement a térre, s miután hallotta, hogy a szervezők le akarják zárni a hidakat a forgalom elől, felhívta Barna Sándort, a Szegedről felhozott budapesti rendőrfőkapitányt, és figyelmeztette a veszélyre, ám ő azt nem vette komolyan. Később az egyre fenyegetőbb jelzésekre ismételten tárcsázta, kérve, előzze meg a beláthatatlan bajt, ám a főkapitány azt válaszolta: ő is hallja a hírt, de reggelre majd szépen hazamennek a taxisok, az eset nem igényel intézkedést. Így járt még délután Jeszenszky Géza külügyminiszter is, amikor, látva az Andrássy úton felvonuló taxis konvojt, felhívta Horváth Balázst, de ő sem tulajdonított jelentőséget az eseménynek. Pedig ő helyettesítette teljes jogkörrel a műtési kábulatban alvó miniszterelnököt, előrelátásával sok mindent megelőzhetett volna ezen az estén.

Másnapra, 26-ára blokádnak áll Budapest, s fokozatosan a vidék is; a fővárosban csak a metró közlekedik, a Ferihegyi repülőtér nem lehet megközelíteni. Tehetetlenség, káosz, kétségbeesés a kormány oldalán, növekvő indulatok és feszültségek az elzárt területeken, egyre több zavaros és arrogáns hangadóval: „Megbukott a hazug kormány!” A törvényesség és a jogrend megtartása lesz a tét az elkövetkező két napban.

Pénteken reggel összeül a kormány. László Balázs kormánybiztos törvénytelennek nevezi a taxisok akcióját, mert azt nem jelentették be 72 órával korábban, ahogyan a gyűlekezői törvény előírja.

A kormány egy titkos (ún. 3000-es) határozatot hoz: a honvédség kölcsön ad a rendőrségnek személyzet nélkül olyan gépeket, melyekkel az elvontathatja a taxikat. Horváth Balázs bejelenti a nyilvánosságnak: törvényes eszközökkel helyreállítják a rendet, délből felszámolják a blokádot. Barna főkapitány máris ott van Göncz Árpád köztársasági elnöknel, aki az alkotmány szerint a hadsereg főparancsnoka, egy órát tárgyalnak, majd kijelenti: inkább lemond, de nem hajlandó erőszakot alkalmazni. Göncz Árpád írásos parancsot ad ki: „A Honvédség erői semmilyen rendfenntartó feladatra sem használhatók fel.” Ehhez nem lett volna joga az alkotmány értelmében, mert a kormány döntési jogkörét nem vonhatja el. Horváth Balázs felkeresi hivatalában Kodolányi Gyulával, a miniszterelnök tanácsadóinak vezetőjével, s arra kéri, ha már a kormány cselekvését megakadályozta, tegyen nyilatkozatot a televízióban és a rádióban, szólítson fel a jogellenes megmozdulások megszüntetésére és intse nyugalomra a lakosságot. Göncz azonban elzárkózik: „Ti csináltátok, oldjátok is meg!” Később mégis átment a kormányülésre, de nyilatkozattételre ott sem vállalkozott. Az elnök, aki néhány hónapja még az SZDSZ egyik ügyvivője volt, folyamatosan egyeztetett volt pártjával, amely a taxisok oldalán ellenségesen szembefordul a kormánnyal.

Kis János pártelnök: „Ez a kormány nem alkalmas arra, hogy az országot kivezesse a válságból. Az országnak haladéktalanul felkészült, a lakosság bizalmát élvező kormányra van szüksége, mert most már nem csupán a benzin áráról van szó... A kormány politikailag megbukott.” Árpi bácsi pedig Barna Sándorral együtt kocsin végiglátogatja az útzárakat. A főkapitány a hidaknál kiszállva megnyugtatta a taxisokat: nem fog erőszakot alkalmazni, Árpi bácsi pedig a hátsó ülésről integet és mosolyog: úgy van, ahogy a főkapitány mondja, egyetértenek, nincs mitől tartani...

A köztársasági elnök színt vall

Este Göncz Árpád minden előzetes egyeztetés nélkül, a kormányt kész tények elé állítva beszédet mond a rádióban és a televízióban: „Javaslatot tettem a kormánynak, hogy függessze fel a benzináremeléssel kapcsolatos intézkedést és megkértem a személy és teherfuvarozókat, hogy a felfüggesztés bejelentésével egyidejűleg térjenek haza és szüntessék meg az útelzárásokat.” Ez megfelel a taxisok követelésének, tehát a köztársaság elnöke az ő oldalukra állt, szemben a kormánnyal, mely azt nyilatkozta: hajlandó tárgyalni, de ennek előfeltétele a torlaszok megszüntetése. Ebben a tekintetben, a sorrend kérdésében nem hagyja magát zsarolni, mert az államszervezet alkotmányos, demokratikus működése forog kockán.

Mindeközben a „spenótházban” Szabó Tamás politikai államtitkárnak sikerül meggyőznie a taxisok képviselőit arról, hogy a sorrend a jogállamiság követelménye szerint nem lehet alku tárgya: előbb fel kell számolni a blokádot, aztán lehet az áremelésről tárgyalni. Éjjel negyed kettőkor megszületik a kompromisszumos megállapodás: a blokádot felfüggesztik, vasárnap összeül az Országos Érdekegyeztető tanács, ahol a felek legkésőbb hétfőig megegyeznek a benzin áráról, addig a felemelt árak érvényesek. Már csak az aláírás volt hátra, amikor CB-n a taxis vezetők értesültek a köztársasági elnök elhangzott beszédéről, ami új helyzetet teremtett, lévén, azzal nem helyezkedhetnek szemben, különösen azért, mert társaik a torlaszok mentén nagy tetszéssel fogadták... A megállapodás elmaradt, a válság éleződik, a legnagyobb ellenzéki párt nem a megoldásban érdekelt.

Pénteken délután értesítést kapok, hogy október 27- és 28-án, szombaton és vasárnap két napos zártkörű frakcióülést tart az MDF képviselőcsoportja a Fehér Házban. Másnap ködös, nyirkos őszi reggel, az utcákon polgárháborús állapotok, fogy a lakosság türelme, mert korlátozzák mindennapos életvitelében, közeleg a halottak napja, nem tud kimenni a temetőbe; jelentkeznek az első közellátási gondok, lazul a taxisok egysége, mintha egyre jobban foglyai lennének az általuk teremtett helyzetnek. A metró Kossuth téri megállójától gyalog megyek a Képviselői Irodaházig, melyet fokozottan védenek. Zsebemben, mint mindig, az újságíró jegyzetfüzete, toll, automata kis fényképezőgép, diktafon, fülemben a rádió, amely közvetíti a „spenótházban” folyó tárgyalásokat. Dupla ellenőrzés a Fehér Ház bejáratánál, de a fülemben lévő „nagyothalló készülék” miatt biztonsági embernek néznek, tisztelegnek és előre engednek. Egy pillanatra a sajtóiroda mellett lévő szobámba megyek a postámért – a folyosón is civil ruhások – aztán belépek a tanácskozó terembe. A tekintetekből, a gesztusokból érzem a bizonytalanságot, a levegőben pattanó feszültség, a pásztor nélküli nyáj útkeresésének tanácsstalansága. De ott az elszántság is, leülök abba a sorba, ahol mostanában szoktam, helyemet foglalta Ternák Gábor, mellettem a másik oldalon Somogyi Tamás és Schamschula Gyuri, az ő balján Pusztai Erzsébet. Ők ezzel fogadnak: „Nem szabad engedni!”

Az elnökségben Szabad György, Kónya Imre, Bethlen István, Szabó Iván és Csengey Dénes. Gyuri bácsi arról beszél, hogy hatalmi játék folyik, amelynek végcélja egy más kormányzati struktúra létrehozása Jóska (Antall József) nélkül. Ebbe nem szabad belemenni, ki kell tartani

kompromisszumok árán is, ez a miniszterelnök véleménye, amit betegágyáról üzen. S még azt is, hogy noha a köztársasági elnök túllépte hatáskörét, ezzel most ne foglalkozzunk, majd később.

### Profi közreműködők

Horváth Balázs belügyminiszter Budapest térképét húzza elő, rajta berajzolva a 25 eltorlaszolt főbb csomópont, a Lánchíd kivételével valamennyi hidat lezárták. Az ország 105 helységében összesen 600 útzárat állítottak önkényesen. A barikádok képe szakszerű, hadműveleti műszaki ismeretekre vall, ilyen a gépkocsik elhelyezése, hol fűrészfogként, hol harmonikaszerűen illeszkedő ék alakzatban, jól számítják ki a súlyban is mérhető toló-és ellenálló erőt. Az MTK-pályáról profi rádióadásokkal irányítanak, de helikopterről is segítették az akadályok pontos elhelyezését. Négy honvédségi teherautót valaki szakszerű parancssal visszarendelt az Árpád hídról. Vannak ismereteink arról, hogy az elbocsátott állambiztonsági tisztek egy része taxisnak állt, s működik széles körű információs és kapcsolatrendszerük. A röplapok gyanús gyorsasággal készültek el. „Gennyes, nyálas ellenforradalom ez, élén a mercedeszes, béemvés, volvós gazdag tulajdonosi réteggel, amelyik tolja maga előtt a kis taxisokat.” Kutrucz Katalin ismerteti a gyülekezési törvényt, persze, hogy törvénytelen az akció, de hát a spontán megmozdulásokat nem szokták 72 órával korábban kitalálni és engedélyeztetni. Szabó Tamás tárgyaló államtitkár átjött a Munkaügyi Minisztériumból, és azt hangsúlyozza, hogy Göncz Árpád a legrosszabb pillanatban szólalt meg a televízióban, mert már küszöbön állt a megegyezés. De lehet egyezkedni néhány józanabb vezetővel, a benzináremelés mértékében meg kell hagyni a visszalépés lehetőségét, nekik is érdekük, hogy vereség nélkül éljék meg a befejezést. De a sorrendből nem engedhetünk: előbb felszabadítani az utakat, aztán kompromisszumot kötni. (Később kiszűrődik: Bod Péter Ákos nem akar engedni, de Rabár megértőbb volt a realitások iránt, s az utóbbi álláspontot fogadta el a miniszterelnök is.)

„A kormány mondjon le! Nagykoalíciót!”

Kezdődnek a hozzászólások. Elsőként felpattan Elek István, és követel: „A kormány azonnal mondjon le, és alakuljon nagykoalíció!” Néma döbbenet, aztán folytatja: azonnali kapcsolatot az ellenzéki pártokkal, személycseréket a kormányban és változásokat a frakció vezetésében! (Elek annak a szellemi-ideológiai, önmagát liberális-konzervatív műhelynek nevező, a frakció elhelyezésénél térben is elkülönülő csoportnak a tagja, melyet Kulin Ferenc vezet, tagjai Elek Istvánon kívül: Debreczeni József és Balázs Tibor, később csatlakozik hozzájuk az a Mile Lajos, aki most az LMP soraiban került vissza a parlamentbe. Kulin Ferenc kizárólagos tanácsadója sajtó- és médiaügyekben Antall Józsefnek, az ő feladata az MDF-SZDSZ paktumból a sajtóra vonatkozó kompromisszum végrehajtása, egyeztetve Haraszi Miklóssal, aki az SZDSZ-ben felel ugyanezért. Ők „találják ki” Hankiss Elemért és Gombár Csabát az MTV és az MR élére, akik aztán elnökként „elidegenednek” az MDF-től, s egyértelműen az SZDSZ mellé állnak. Az irodalomtörténész Kulin csak az irodalmi folyóiratok világát ismeri igazán, járatlan és tájékozatlan a sajtó, a rádió és a televízió belső szakmai világában, nem ismeri a kulisszatitkait, gyakorlati mechanizmusát, ezért - magam is tapasztaltam -, sugásokra, pletykákra, rossz tanácsokra hagyatkozik, egészen olyan ötletekig, mint a Forró-Havas kettős megnyerése. A taxisblokádnak is megmutatja: az MDF-nek nincsenek működőképes sajtókapcsolatai, az ideologikus megközelítés riasztja az újságírókat.) Elek felszólalása ellen nem tiltakozik a mögötte ülő Kulin. Annál inkább a jelenlévők többsége, akiknek véleményét a legmarkánsabban Dénes János fogalmazza meg: „Képviselő Úr!

Eltévesztette a házszámot! Ezt a beszédet nem az MDF-ben, hanem az SZDSZ-ben, illetve a Fideszben kell elmondania. Ezért önt ott kitárt karokkal várják...!" (Az MDF minden megelőző országos gyűlésén felszólította valaki Elek Istvánt, hogy lépjen át az SZDSZ-be. Dénesen kívűl mások sem kedvelik az életidegen elméletek gyártását, megalapozatlan általánosításait, kiszámíthatatlan szempontváltásait a vitákban, az „okoskodom, fontoskodom, tehát vagyok” stílusát. De csak 1993-ban lép ki a pártból, átül a Fideszhez, Orbán Viktor személyes tanácsadója lesz. Két héttel ezelőtt az LMP őt javasolta a médiatanácsba, de a Fidesz leszavazta, már nem kell neki. Viszont Demján Sándornak öt évig, 2003-tól 2008-ig osztotta az ést, tanácsadójaként ő tett javaslatot a Prima Primissima díjazottjaira. A balliberális rádió és televízió legkedveltebb foglalkoztatottja, mint „jobbról jött ember”.)

Dénes János volt gyógyszergyári munkás, 56-os politikai fogoly nem kíméli a frakcióvezetést sem: „...üres az MDF Bem téri székháza, a titkárnőn és a portáson kívül senkit sem találtam ott. Berobbanok ide a frakcióülésre, és Kónya Imre frakcióvezető szónokol a piacgazdaság fontosságáról, jövőjéről. Nem várhattam végig tudományos eszmefuttatását - uraim! Ég a ház! S mi itt arról beszélünk, hogy fosik a macska!” Dénes az MDF megalkuvása, az amnesztia meghirdetése miatt október 30. és november 26. között tüntetőleg nem vesz részt az országgyűlés ülésein, az MDF és a frakció életében. Senki sem kérdezi, hogy miért, senki sem keresi. Az adminisztratív személyzet sem. Ezért november 26-án „Isten óvja Magyarországot!” zárómondatával átül a függetlenek közé.

Mások is önkritikát várnak el a párttól, a kormánytól és a frakciótól. Meglepően keményen szólal fel Pusztai Erzsi: elemezni kellene, miért fordultak el tőlünk az emberek; nem volt elszámoltatás, nincs arculatunk, rossz a káderpolitikánk, szakértőink nincsenek a helyükön; átláthatatlan a kormány gazdaságpolitikája, naponta látjuk a Bem tér amatőrizmusát és dilettantizmusát, megbocsáthatatlan a médiumok átengedése és az egész sajtópolitikánk! Schamschula (még nem közlekedési miniszter) határozottan sürgeti, hogy a kormány tárja végre a közvélemény elé az ország valós gazdasági-pénzügyi helyzetét, mert nem tudjuk, mi a tényleges igazság. Fel kell tárni az MSZP és az SZDSZ felelősségét, meg kell nevezni a nemzet ellen vétőket.

### Bizalmi szavazás

Néhány hasonlóan kritikus felszólalás után Kónya Imre szavazást kér. A szavazás az Antall-kormány és intézkedései támogatásáról szól. Az eredmény: 49 képviselő kritikával, 43 megértéssel támogatja a kormányt, 4 nem és 8 tartózkodás, 5-en nem voltak jelen a teremben. Hat szakmai stábben folytatódik a munka: érdekegyeztetés, alkotmányügyi kérdések, nemzetközi ügyek, közellátási feladatok, információs központ és sajtó tájékoztatás. Beszavaznak a sajtóért felelős stábba. (Szabó Ivánnal, Kónya Imrével, Bogár Lászlóval, Baka Andrással, Csengey Dénessel, Kiss Gyulával együtt). Bemegyünk Kónya frakcióvezetői szobájába, velünk tart Horváth Balázs is, és nyomban valami innivalót kér. Mintha elvonási tünetek jelentkeznének nála. A hűtőszekrényből a leggyengébbet, a sört kapja. Eltakarja az arcát, amikor megörökítem a pillanatot, Becker Pali neheztelően néz rám, Baka mosolyog. „Újságíró vagyok – mondom – s az is maradok!” Javaslom: adjunk ki egy kommunikét a frakció állásfoglalásával az eddigi eseményekről. Egyórás vita kezdődik. A vége: Jóska nélkül ezt nem szabad, mert még nem tudjuk, mit akar lépni, nem hozhatjuk zavarba, inkább egyéni sajtókapcsolatokat keressünk, és nyilatkozzanak az elnökségi tagok. (Mintha másnak, egy

képviselőnek nem lehetne önálló véleménye...) Szabó Iván mindjárt hívja is a Kossuth Rádió hírszerkesztőségét: „Itt Szabó Iván beszélek, az ügyeletet keresem...” Az ügyeletes nincs a helyén, de megígérik, hogy visszahívják, a kolléganő megkérdezi: honnan is tetszik beszélni? Sohase hívták vissza. És ez így megy tovább. Az MDF-frakció véleménye ismeretlen maradt.

Október 28., vasárnap. Szabó Győző, a Vas Megyei Bíróság elnökéből lett országos rendőrfőkapitány éjféli felhívása nyomán enyhült a blokádnak, néhány helyen megszüntették az útlezárásokat. Az intézkedésre a kormány és a fuvarozók előzetes megállapodása alapján került sor. A Munkaügyi Minisztériumban délben megkezdődött az Érdekegyeztető Tanács ülése, melyet az MTV élő adásban közvetített. Orbán István, a Magyar Gazdasági Kamara alelnöke elnökölt, a munkavállalók küldöttségét Forgács Pál, a Szakszervezeti Kerekasztal és a FSZDL elnöke, valamint Nagy Sándor, az MSZOSZ elnöke, a munkaadókat Palotás János, a Vállalkozók Országos Szövetségének elnöke (MDF-es országgyűlési képviselő) vezette. A kormány meghatározó tárgyaló személyiségei: Bod Péter Ákos, Rabár Ferenc és Szabó Tamás.

Indulatos veszekedésre érkezem a Fehér Ház tanácskozó termébe a folytatódó frakcióülésre. Csurka Pista négyszemközt, de mások füle hallatára bírálja Rabár Ferenc pénzügyminisztert az általa hibásnak tartott pénzügyi lépésekért és fenyegetően kérdőre vonja: meddig akarja még ezt folytatni? Rabár alig vet ellent, inkább hallgat. Nem mondhatja el, hogy az igazi rendszerváltás kulcskérdése már 1990 februárjában eldőlt Londonban. És hallgat egészen 1995 nyaráig arról, amiről csak fél tucat ember tud hitelesen. Antall nem verte nagydobra, mert az minden erőfeszítését értelmetlenné tette volna a közvélemény előtt. Itt az ideje, hogy kitérjünk a lényegre, a gyökerekhez nyúljunk, ahhoz az eseményhez, mely máig meghatározta az elmúlt húsz év fejlődését, a nemzet megpróbáltatásait. (Ld. Rabár visszaemlékezései: „Pénzügyi segítség helyett ígéreteket kaptunk”, MN, 1995. július 22.)

### Sorosnál dőltek el a dolgok

Antall, a későbbi miniszterelnök megbízottai már 1990 februárjában megkötötték az alkut Londonban Magyarország legnagyobb hitelezőivel: a Rothschild és Warburg bankházakkal a Kádár-rendszer által hátrahagyott államadósság pontos ütemezésű és maradéktalan visszafizetésére. Az adósság elengedése, átütemezése szóba sem kerülhetett. Antall 1990 februárjában szólt bizalmasan Rabárnak, hogy lesz egy fontos tárgyalás Londonban, melyet Soros György szervez a magyar adóssághiány lehetséges kezeléséről. Tardos Márton, az SZDSZ későbbi frakcióvezetője koordinálta az utazási ügyeket, tőle kapta Rabár az előkészítő anyagot. A Londonba kiutazott csapat: Tardos Márton, Surányi György, Csillag István és az MNB korábbi elnökhelyettese, Szalkai István. Rabár Ferenchez kint csatlakoztak Antall külföldi szakértői: Tar Pál és O'sváth György. (Háromjuk közül egyik sem volt az MDF-tagja, csak Antall barátai, ismerősei.) Mi volt a gyakorlat célja? Az, hogy a legnagyobb bankárok előre biztosítsák magukat az MDF választási győzelme esetére, időben meggyúrák a leendő Antall-kormány gazdaságpolitikájának vezéregyéniségeit, s írásba foglalják azokat a diktátumokat, melyektől aztán eltérni nem lehet.

Természetesen nemcsak az adósság kezeléséről, hanem az oly fontos privatizációs stratégiáról is folytak a tárgyalások. Rabár visszaemlékezéséből világosan kitűnik, hogy a bankárokat a magyar nemzeti vagyon megkaparintása érdekelte. Ezért volt a megbeszélés fő témaköre az államadósság állami tulajdonnal, nemzeti vagyontárgyakkal való megváltása, majd mikor ez

gyakorlatilag kivihetetlennek bizonyult – aláírásra nem volt felhatalmazása a delegációnak –, a bankárok hunyorítottak egyet: „Sebaj, fiúk, majd megszerezzük más úton, de az adósságot pontosan fizessétek!”, s ezzel az intéssel útjára bocsátották az Antall-csapatot. Antall beletörődött a megváltoztathatatlanul tartott döntésbe, nem voltak közgazdasági ismeretei, hallgatott az üzenetre. Ezután szó sem lehetett adósság elengedésről, annak enyhítéséről, reprivatizációról, a nemzeti erőforrások népi tulajdonba helyezéséről, ellenkezőleg, megkezdődött a nemzeti termelőtőke és vagyon olcsó kiárusítása, a multi- és transznacionális vállalatok piacvásárlása. S a szegény Magyarország fizetett, mint a katonatiszt, míg csak be nem zárult mögötte az adósok börtönének kapuja.

Kovács Árpád, az Állami Számvevőszék volt elnöke 2008-ban egy szakmai rendezvényen elmondta: az Antall-kormány idején azt sem lehetett tudni, hány darab állami tulajdonú vállalat van pontosan, melyik cégnek mi van a tulajdonában, miközben mindenki azt hitte, hogy a magánosítás alapfeltétele a szociális piacgazdaság megteremtésének, mert hogy korábban minden az államé volt. Az volt a meghatározó nézet, ha a magántulajdon eléri a 40 százalékot, akkor az már olyan meghatározó tömeg, hogy a gazdaság a piaci logika szerint kezd működni. Ideális képet tételeztek fel a tőkés világról, azt, hogy a piaci folyamatok egybeesnek nemzeti érdekeinkkel, s egyáltalán nem számoltak azzal, hogy a magánosítás folyamata alapvetően a globális érdekek mentén fog haladni, így például a vevők egy része nem tőkét akar behozni, hanem a tulajdon megszerzése révén tőkét akar kivinni az országból a saját érdekei alapján.

Nos, mindezt 1990. október 28-án Rabár Ferenc nem mondhatta el Csurka Istvánnak, inkább lehajtott fejjel hallgatott, amint Pista alázta mások füle hallatára, s aztán jól leteremtette lapjában.

### Lezsák ellentüntetői

Ennek a vasárnapnak tán legfontosabb eseménye a Lezsák Sándor, Gyarmati Dezső szervezte kormánypárti tüntetés volt, melynek több tízezer részvevője átütő erőt demonstrált a már öncélúan strázsáló taxisokkal szemben, akik kénytelenek voltak megnyitni az útzárat a tisztességes és egyre józanodó, egyre türelmetlenebb budapesti polgárok menete előtt. Igaza lett Lezsáknak: erőre erővel kell néha válaszolni! A frakció többsége (és Antall is) kockázatosnak tartotta az ellentüntetés szervezését, félt a tömeges összecsapásoktól. Ám ezek nem következtek be. Volt egy lélektani pillanat a Margit hídon, amikor a tömeg farkasszemet nézett a taxisokkal. Gyarmati Dezső ekkor elkezdte énekelni a Himnuszt: Isten, áldd meg a magyart! S a taxis sorfal szétnyílt. Az egyre gyarapodó tömeg végighullámozott Pesten és Budán, s tényleg felmentő sereggént érkezett a Kossuth térre. És jöttek a Fehér Ház elé is. De a frakció néhány vezetője csak Kónya szobájának nyitott ablakából integet nekik. Mondom: ne ilyen elegáns távolságból, menjünk le közéjük, s Kéry Kálmánt átölelve siettem le a lépcsőkön kezecskézni barátainkkal. Kónya is meggondolta magát, jött utánunk. (Másnap felkeres a menetből egy fiatalember több hangkazettával: ezek itt az ellentüntetés hangjai az első pillanattól az utolsóig, használd fel majd egyszer őket. Megőriztem őket, itt vannak az asztalomon, de ezek tartalma már egy másik történet.)

Estére megszületik a megállapodás. Október 29-én 12 forinttal csökkentik a megemelt benzinárakat, amelyek az árliberalizálással összefüggő törvények hatályba lépéséig érvényesek. A kormány ígéretet tett, hogy a demonstráció részt vevőit nem vonják felelősségre.



Ez azért nem ment túl könnyen. Bod Peti nem akart engedni, mint ahogy a frakció kisebbik része sem. A végső döntést Antall hozta meg betegágyáról, telefonhoz kérte az amúgy is megegyezésre hajló Rabárt, és felhatalmazta: közölje döntését Bod Péter Ákossal, aki kellenél, de megtette a bejelentést.

21.20-kor a TV Híradó bemondja a megegyezést. Horváth Balázs szemben ül velem Grósz Károly egykori szobájában, Kónya épp nincs bent. Mire Balázs első reakciója: „Akkor holnap lemondok! Rabárnak nem volt felhatalmazása!” Még nem tudta, hogy volt.

A megállapodás után a miniszterelnök kórházi betegszobájában interjút ad az általa választott „rokongyerekek”, Feledynek, akit állítólag gyerekkorában a térdén lovagoltatott. Elismerte a kormány felelősségét azért, mert az áremelést előkészítő munkában hibákat követtek el, de nincsenek veszteségek és győztesek, az utakon rendet kell csinálni, az élet megy tovább.

Rokonszenv kísérté szavait. Boross örül, hogy a válság idején a miniszterelnököt nem koptatták el az események, s most békés bölcsességgel, vereség nélkül jött ki a három és fél napos felfordulásból. Ez igaz. De a négyéves ciklus java még hátra van. S van egy újabb titok, amit megint kevesen tudnak: a non-Hodgkin-lymphomában szenvedő miniszterelnök a sikeresnek mondott műtét ellenére gyógyíthatatlan és halálos beteg. Ám állapota sokáig szinten tartható. Hogy meddig, ezt senki sem tudja megjósolni. **Dr. Ilkei Csaba** volt országgyűlési képviselő